

СЕНТЕРУ ЯЛАВЭ

1944 сұлхи майһан 5-мөшөнчөпө тухаты

Муркаш район хаҗачё

55 (7372) №

Юн кун, 2006 сұлхи июлөн (утә) 5-мөшө

Хакё ирөклё

Ял хуҗаләх сыравё пуҗланчө

Июлөн 1-мөшөнчө Пётём Раҗсейри ял хуҗаләх сыравё пуҗланчө. Җак төлөшпех районти статистика уйрамне ша́мат кун ёҗслё төл пула́ва Чаваш-стат ертү́си – Пётём Раҗсейри сырава хатёрленсе ирттерес ене́пе ёҗслен республика́ри Правительство комиссия́н пуҗла́хөн сүмё Ю.К. Марков, Чавашстат ертү́син сүмё Э.Г. Максимова тата сырав ирттерес ене́пе пирён районта сирёплетне специа́лист А.Ф. Мамайкина килсе сиртёс. Малтанах Юрий Климентьевич статистика органёсем умёнчө тара́кан за́дәҗәсемпе тата сырав төллевёпе паллаштарчө:

– Раҗсейре, ял хуҗаләх сыравне нумай ва́хатран ирттерме палартрөс. Ун пек ёҗсе юлашки хут 1920 сұлта йөркеленё. Җавантанпа ялта пыса́ках мар сыравсем ка́на ирттерне. Юлашки хут 1996 сұлта выльа́хсен йышне шута илне. Раҗсейри ял хуҗаләхөнчө җавтери пыса́к улша́нусем пулса иртрөс.

Җөнөрен экономика условия́сем йөркеленчөс, сөр хутшана́вөсем лайа́хланчөс, уйрам сын хуҗаләхө аталанса пырать. Нумай енлө экономика ва́й илет, унта тавар туса илекенсен виҗө ушкәне көрет – ял хуҗаләх организа́цийөсем, хресчен (фермер) хуҗаләхөсем, уйрам сынсен хуҗаләхөсем. Җырава вөсене статистика енчен уйрамман шута илөсчө. Җакна пурте а́нланмалла палартас килет. Ял хуҗаләх сыравне ирттерни федера́цион информаций ресур́сөсене йөркелеме, ял хуҗаләх тыта́мне, унан ресур́сөсемпе мөнле уса́ курнине палартса, җаван пекех муниципалитет та́ра́хөсенчө ял хуҗаләхө мөнлерех аталанни сичнен тулли информаций илме май памалла.

Җырав җаван пекех ял хуҗаләхөсенчи лару-та́рава таранрах төпчөсе пөлме, сөр тата аграри реформисене ирттерне май пулса иртекен улша́нүсене, ял хуҗаләх продукчөсем туса илекенсен кашни категорияне туллин

палартма, сөршыван а́пат-симёс ресур́сөсене пур енлен пөлсе та́ма, җаван пекех ытти сивөч йитусене шута илме пула́шмалла. Унан пөтөмлетөвөсем агропромышленно́с политика́не малалла сирөп тытса пыма, а́пат-симёс комплексө сичнен тулли информация илме, җапла вара сөршыван а́пат-симёс хәрушсәрләхне туса хума пула́шөс.

Хала́хра сырава хушма налук хура-сипе йөркелөсчө-ши, текен сас-хура нумайа́шне төрөс те тулли хурав пама иккөлентерет. Ку йиту сине Юрий Климентьевич җапла хурав пачө: “Җырав төллевө – налук хура-сипе мар, ял хуҗаләх производствинчө лару-та́рава туллин палартса, тавар туса илекенсене патшала́х пула́шавө парассине лайа́хлатаси”,- төрө.

Енчен те ялта пура́накан сын ял хуҗаләх продукчөсем туса илмест, сөрпе уса́ курмасть, аренда́на илмест, ку төлөшпө харпа́рләх хуҗи пулса та́масть, выльа́х-чөрлөх тыта́мсть пулсан, ва́л сырава лекмест. Хулара пура́накансен төлөшпө те җаван пекех.

Уйрам сынсен сырава хутшана́ссипе хутшана́ссы – ирөклө пула́м. Җаванпа пөрлөх җакна манас марчө, сырава хутшана́ссы – Раҗсейри кашни граждани́нан тивөсчө. Җырав сичнен кала́кан саккурна та җапла җырна́, обществала́ тивөсчө төнө.

Пирён районта ял хуҗаләх сыравё ва́хәтөнчө шута илмелли җак объектсене палартна́:

Уйрам хуҗаләх тыта́кансем – 1540;
Хресчен (фермер) хуҗаләхө – 54;
Уйрам предприниматель – 2;
Сад пөрлөшөвө – 42, вөсенчө 1.566 участок.

Паянхи куна уйрам хуҗаләх тыта́кансем 10 процент, сад пөрлөшөвөсем 1.9 процент сырав витөсчө тухна́.

Канашлу иккөмөш координатор уйрамне көрекөн Җатракасси ял та́ра́хөнчи иккөмөш инструктор уйрамнечө та́сәлчө. Кунта Чавашстат ертү́син сүмё Э.Г. Максимова сырав хуҗчөсене сырасине тепөр хут а́нлантарчө. Җыравсәсен ёҗре төл пула́кан ыйта́вөсем сине хуравларө.

Юлашкинчен сырава а́на́су сүнчө.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.
Сә́н укерчөкөре: Чавашстат пула́хө Ю.К. Марков пирён районта сырав пынипе паллашарь.

РАЙОН АДМИНИСТРАЦИЙӨН ПУҗЛА́ХӨН ХУША́ВӨ
2006 сұлхи июнөн 30-мөшө 256 №

2006 сұлхи вырмари ял хуҗаләх предприя́тийөсенчи механизаторсем хушшинчи конкурс сичнен

Механизаторсене а́нла́н ява́старма тата вырма ёҗсөсене агротехника́па палартна́ көске тапхә́рта пахала́хла ирттерме

1. Ял хуҗаләх предприя́тийөсенчи механизаторсем хушшинчө августан 1-мөшөнчө пулса сентябрөн 15-мөшөччен конкурс ирттерес, итогөсене кашни эрнере пөтөмлетес.

2. Вырма механизаторсем хушшинчө агротехника требованийөсене, хәрушсәрләх техника́не, ёҗ дисциплина́не па́ханса чи пыса́к катартусем тунисем сөнтерне тесе шутлас.

3. Конкурса призла́ вырәнсем йыша́ннисем валли җакан пек премисем сирөплетес, тыра́ җапса төшөлемелли эрнере норма́сене тултарнисене свидетелствө́сем парас:

Дон-1500, Енисей-954 комбайнсен йышөнчө – 280 тонна:

- 1 вырән – 300 тенкө (свидетельство),
- 2 вырән – 200 тенкө (свидетельство),
- 3 вырән – 100 тенкө (свидетельство).

Енисей-1200 комбайнсен йышөнчө – 224 тонна:

- 1 вырән – 300 тенкө (свидетельство),
- 2 вырән – 200 тенкө (свидетельство),
- 3 вырән – 100 тенкө (свидетельство).

Нива-СК-5 комбайнсен йышөнчө – 182 тонна:

- 1 вырән – 300 тенкө (свидетельство),
- 2 вырән – 200 тенкө (свидетельство),
- 3 вырән – 100 тенкө (свидетельство).

2006 сұлхи вырма итогөсемпе мала тухна́ экипажсем валли 3 преми сирөплетес:

Пуринчен нумай тыра́ җапса төшөлесө мала тухна́ комбайнсен экипажөсем хушшинчө:

1 вырән – 1200 тенкө, 1 степеньле́ диплом, чемпион хай-а́вө.

2 вырән – 1000 тенкө, 2 степеньле́ диплом.

3 вырән – 800 тенкө, 3 степеньле́ диплом.

Вырма тыра́ турттарса мала тухна́ водителсем хушшинчө:

1 вырән – 600 тенкө, 1 степеньле́ диплом, чемпион хай-а́вө.

2 вырән – 500 тенкө, 2 степеньле́ диплом,

3 вырән – 400 тенкө, 3 степеньле́ диплом.

Тыра́-пула́ саварса мала тухна́ звеносем хушшинчө:

1 вырән – 1500 тенкө (2006 сұлхи ноябрөн 1-мөшө төлне мөн пур кирлө ва́рла́хан 100 процентне конди́ция ситермелле), 1 степеньле́ диплом,

2 вырән – 1200 тенкө (сүлрөх палартна́ срока мөн пур кирлө ва́рла́хан 95 процентне конди́ция ситермелле), 2 степеньле́ диплом.

3 вырән – 1000 тенкө (сүлрөх палартна́ срока мөн пур кирлө ва́рла́хан 90 процентне конди́ция ситермелле), 3 степеньле́ диплом.

4. Конкурс итогөсене кашни эрнере массала́ информация хатөресенчө пичетлемелле.

Район администра́цийөн пуҗла́хө Ю.А. ИВАНОВ.

Вырма умён

Комбайнерсен канашла́вөчө

Иртне эрне кун Ильич ячөпе хисепленекен хуҗаләх районти комбайнерсен канашла́вө пулна́. Кунта ка́сәлхи вырмана хатөренсе ирттерес ыйтусене сүтсе явна́.

Канашлура район пула́хө Ю.А. Иванов тухса каланә. Район администра́цийөн пуҗла́хөн пөрремөш сүмё А.Н. Иванов доклад тунә.

Вырма – ял ёҗченөшөн уйра́мак ответла́ тапхәр. Ёҗе кирлө пек йөркеленинчен, экономика условия́сем туса панинчен, ёҗшөн тивөслипе тұленинчен килет ёҗ а́на́сла́хө.

Канашлура вырмана а́на́сла́ ирттерме район шайөнчө механизаторсем хушшинчө конкурс ирттерес ыйта́ва сүтсе явна́. Ёҗшөн тивөслипе тұлес ыйта́ва та па́хса тухна́. Райхәҗәтан паянхи номерөчө район администра́цийөн пуҗла́хө вырмари механизаторсем хушшинчө конкурс ирттереси сичнен кәларна́ хуша́ва тата ёҗшөн тұлеме сөнне усло́висене пичетлетпөр.

Кашни ёҗчен тивөслө ёҗ укҗи илтө

Вырма ва́хәтөнчи ёҗ условия́сен сөнөвөсем

Көсөх ял хуҗаләхөшөн тепөр ответла́ тапхәр пуҗланать. Пахала́хла тыр-пула ва́хәтра пуҗтарса илеси ёҗшөн тивөслө шайра тұленинчен те нумай килет. Җаванпа та туса илне́ продукция пуҗтарса көртнөшөн тұлемелли условисем туса парасси сине тимлө па́хмалла. Вырма ва́хәтөнчө уйхирте, йөтем сичне ёҗслекенсене хуҗаләхән кала́сса та́лнә, сирөплетне́ ятарла́ условисемпе тұлемелле. Асанна́ условисене кашни сүла́х сөнөрен па́хса тухса сөнөтсе пымалла.

Вырма умён кашни хуҗаләхәнах ёҗ условисене па́хса тухса хак пама ятарла́ комиссия сирөплетмелле. Җак комиссия ёҗ пуҗланинчен 10 кун маларах уйсенө ситсе тыр-пул тухәсене, унан тасала́хне, нүрөклөхне, ула́м мөн чухлө тухәссине, вырас лапта́кри тыр-пул выртнипе выртманнине хакласа кашни уйпах уйрам акт сыраса хатөрлемелле. Җак ёҗсе туса ирттерсен сменәра ёҗлемелли норма́сене, тыра́ пуҗтармалли уйсен кала́па́шне, ва́там тухәсене кура вырма ёҗсөсен ва́там тапхәрене палартмалла. Түлев расценкисене те асанна́ катар-

тусене шута илсе тумалла. Техника́на юсасси сине тимлө па́хмалла. Районти ёҗ укҗин шайө үснипе килөшүллөн ял хуҗаләх уп-равленийө ка́сал пөр экипажа комбайн юсаса ёҗсе хатөрленөшөн 4000 тенкөрен кая мар тұлеме сөнөт. Сакәр султан асла́рах комбайнсене юсанашан вара ытларах тұлессине те шута илмелле. Җав ва́хәтрах көрхи ёҗсем вөслөсен комбайнсене тирпейлөсө тасатса вырна́старса лартассине те ёҗ укҗипе интереслентермелле, комбайн вырма тапхәрене ванмасар ёҗлөсө ирттернишөн те ёҗ укҗипе хавхалантарма сөнөтпөр.

Төпрен илсен, тыр-пул пуҗтарна́шан тұлесси:

- пөр тонна җапса пуҗтарса илнөшөн,
- пөр гектар пуҗтарна́ лапта́кшән ёҗ нормипе тата тариф ставкисемпе сыхәнса пымалла.

Раҗсей законөсемпе килөшүллөн, ёҗ укҗине тұлесси пөрремөш разрядла ёҗшөн уйа́хри 1100 тенкө пуҗтармалли вөсипө сыхәнтарса пымалла.

Хуҗса тұлесси вара ёҗе пыса́к пахала́хпа туса ирттернөшөн төп ёҗ укҗи сине

пулса пымалла. Ёҗ пахала́хне палла́семпе хаклама пула́ть.

Вөсем: “питө лайа́х”, “лайа́х”, “ва́там” палла́сем.

“Питө лайа́х” палла́шән төп ёҗ укҗи сине 50 процент, “лайа́х” - 30 процент хуҗса тұлемелле.

“Ва́там” палла́шән вара төп ёҗ укҗи ка́на тұлемелле.

Көске ва́хәтра тыр-пул пуҗтарса тирпейлөс төллевө (паллах, сәнтала́к условия́сем пулсан) пөрремөш 10 кун массала́ тыр-пул пуҗтарна́ тапхә́рта механизаторсене ёҗшөн тұлемелли расценка́сене 100 процент таран хәпартма пула́ть. Тепөр 5 кун хушши 50 процент хуҗса тұлеме юрать.

Ытти ёҗслекенсен расценкисене тыр-пул пуҗтарна́ сөре хутшана́шан 30 процент үстерме юрать.

Ку тұлөвөсем, паллах, сменәри норма́сене пурна́сәлан, тыр-пула та́каксөсөр тирпейлөсө пырсан пулмалла.

Ёҗ катарта́вөсемшөн хавхалантармалли тепөр май – сезон валли палартна́ норма́на өплөрөх пурна́сланине шута илсе хуҗса тұлөсисе. (Вөсө 3-мөш стр.).

Симёс ёҗ си

Районти пөрлөшүллө хуҗаләхсенчө июлөн 4-мөшө төлне выльа́х апа́чө хатөрлөс ёҗ мөнле пынине катартни

Колонка́сенчө: 1. Нумай сүл үсөкөн кура́ксем сүлнә. 2. Ута́ хатөрленө. 3. Сенаж хывна́. 4. Силос хывна́ (процентпа).

Е. Андреев яч. хис.	28	14	0	
“Волга”	58	17	0	
“Восток”	79	96		34
“Герой”	32	14	39	0
ЗАО «Агро-Урожай»	100	100		
К. Иванов яч. хис.	56	7	60	48
Ильич яч. хис.	53	22	49	0
“Колос”	8			
Ленин яч. хис.	40	22	30	0
“Лидер”	26	21	13	0
ГУП ЧР «ПФ «Моргаушская»	83			
“Нива”	20	10	0	
“Оринино”	57	34	0	42
“Передовик”	12	12	21	0
“Свобода”	60	14	22	
“Сеятель”	21	21	0	
Суворов яч. хис.	32	14	4	
ООО АФ «Рассвет»	26	13		17
ОАО АФ «Нива»	2			
“Ударник”	93	19	80	0
“Хлебобор”	27	8	0	
Чапаев яч. хис.	38	17		0
“Чемеево”	59	38		51
Чкалов яч. хис.	43	12	0	38
КФХ Михайлов А.Н.	20	20	0	
Районөпе	41	19	23	20

ПАЯНХИ НОМЕРТЕ

- 2 стр. - Көр ма́нтәр килтөр тесе.
- 3 - 6 стр. - Пай сө́рөсен хуҗисен пөлтөревөсем (заказ шучө-пө пичетленөт).
- 7 стр. - Мөн акнине сүхатусөмсө́р пуҗтарса илөсчө.
- 8 стр. - Налук инспекция́ ө асәрхаттарарь.